

Leto VIII.

Številka 9.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

Dr. Danilo Majaron.

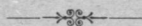

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1892.

VSEBINA.

1. Dotike prava in naravstva (Konec)	258
2. <i>Dr. Fr. Oblak</i> : O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov (Konec)	268
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Kdo določuje deleže posameznih družbenikov, katere morajo ti plačevati družbi?	273
b) Posest ni motena, ako po nehanji vkupne pašnje goni upravičenec živino i nadalje čez služno zemljišče. Rok 30 dnij za vložitev tožbe poteče od dneva dobljene vednosti o motitvi, tudi če motitelj ni znan.	276
c) Kdor ima naslov do posesti, ne sme, če posestnik ne privoli, sam si lastiti posesti, nego mora je preje zahtevati s tožbo.	279
d) Donesek k dv. dekretu z dne 22. junija 1836, št. 145. zb. pr. zak. Ali je ustaviti eksekucijo do konca opozi- cijske pravde pod pogojem, da eksekut položi kavicjo za možno škodo eksekventovo?	281
e) Je li sovaruh odgovoren za troške, narasle v pravdi, ki se je vršila na njegovo prigovarjanje?	282
4. Iz upravne prakse:	
a) Kako je kolekovati posestne pole, ki se dobivajo pri c. kr. davčnih uradih?	284
b) Dokler ni sodniške razsodbe, ki izreče naveljavnost kakega pravnega opravila, tako dolgo je za dolžnost plačevanja pristojbine brez pomena, ima li listina za „vtoževanje“ potrebno obliko ali ne.	285
5. Razne vesti	286

Dotike prava in naravstva.

5. Pravna kazen.

(Konec.)

Takó torej biva neko poravnanje pravno, po katerem se v namiselnem (idealnem) pomenu dá popraviti družbinska škoda v najraznejših podobah. Zvršitev ni vselej gotova, poskušanje pa je vedno in vselej možno in pri visoki veljavnosti te kazni nujno potrebno, ako sploh hoče pravo veljati za več, nego biriško zvrševanje danih zakonikov in kazenskih postopnikov. In jednaka je z drugo vrsto kazni, s čuvanjem, katero se — vedno z naravstvenega in ob enem pravnega stališča smatrano — zvršuje na dva načina, naravstvenim poboljšanjem in oblaževanjem prestopnika in pa njegovim okovarjenjem, vendar pa takó, da se oba načina kaznovanja vršita vsposed in družno. V istino pa se naj tudi čuvanju poravnavanje pridružuje. To je po smislu naravstva, katero se v tem veže s pravnimi nazori. Tedaj, da se izrazim čim jasneje: ne čuvati brez poboljševanja, niti čuvati in poboljševati brez poravnavanja! Poravnavanje in čuvanje je čisto družbinska svrha, a poboljšavanje — to je samó naravstvena svrha kazni.

Iz tega pravnega, a z naravstvom tesno zvezanega nazarja kazni izhaja, in to vsak pravnik brž zaglavlja iz prejšnjih dovodov, da smrtna kazen nima prostora med kazenskimi oblikami. Ali počasi s tem zaglavkom! Res, da pri tirjatvi poboljšanja in poravnavanja poleg čuvanja smrtna kazen nima umstvenega (logičnega) prostora, umstvenega pravim, a ima ga v pravnem t. j. v družbinskem oziru, ako naglašam pojem prava kot družbinske t. j. v prid družbe vstvarjene naredbe. Se vé, to bi se najbolj gladko čuvali prestopnika, ako bi ga obesili ali mu pa glavo odsekali! Ali o smrtni kazni hočem govoriti v posebnem poglavji.

Svrha čuvanja zadeva samoohrambo družbe, katere obstanek po zločinstvih trpi. Družba je tudi oseba in ima do svojega bitja iste dolžnosti, kakor pojedini družbenik. Za najbolje sredstvo, rekli smo gore, k začuvanju bodočih zločinstev pa je smatrati naravstveno poboljšanje krivca, tako da ta izpreobrne svojo zlobnost v boljšo voljo. Boljšega pomočnika zoper zločinstvo ni, nego popravljená volja, volja k dobremu. S samimi vnanjimi sredstvi se ne dá delovati na človeško pomišljevanje, na človeške odločbe, sploh na duhá in voljo človekovo, sosebno pa ne na dejanje njegovo, nego samo, če se mu zboljšuje njegova volja po odgoji, besedi in modrem ravnanji z njim. Tudi je človek tako svobodna in samovoljna stvar, da, dokler mu ne moreš svobode odvzeti — in kolikim se to dá? — dotlej tudi ne moreš zaprečevati njegovih del in dejanj. Vrh tega je človek takó porabna stvar, da mu ni para na zemlji. Ni li škoda za družbo, takó zametavati in uničevati rabno orodje, kakor je nekdanje pravosodstvo delalo, ki je na kupe ljudij prosto pozatvarjalo v temnice in podzemske kleti? Zató je čuvanje samo v zvezi s poboljševanjem in popravljanjem prestopnikov po smislu kazni, samó po sebi je pa le polovično kazensko sredstvo.

V podobi poboljševanja se kazni izpreminja v odgojevanje ali v naravstveno poboljšanje. Saj namen kazni ni samo obramba prekočutnega in namišljenega prava, kar se nekaterim pravnikom ljubi, nego samoohramba družbe in ob enem izpolnjevanje naravstvenih načel, namreč izpolnjevanje dolžnostij družbenikov nasproti svojim tovarišem, in takšen tovariš je tudi prestopnik, katerega ne sme družba prepuščati svojemu zlu, nego ga mora povračati v svoje krilo in v svojo sredo, iz katere se je vedoma ali nevedoma izgubil. Da je to jedino pravi način kazni, to potrjuje najboljše izkušnja. Res je, da so med prestopniki tudi nepoboljšljivci, tako zvani „navajeni zločinci“, pri katerih je vsak poskus bob ob steno (Holtzendorff: Das Verbr. d. Mord. str. 180 d.); a prezirati ni smeti jako številnih slučajev, da so se poboljšali največji hudodelniki. Iz tega izhaja, da so poskusi poboljšanja potrebni ali vsaj popolnem opravičeni. (Holtzendorff to dokazuje na podlogi Mittermaier-jevih in Hetzelovih podatkov: *ibid.* str. 356 opom. 80). Ako pa rečena istina velja, da se je pri tolikih in tolikih prestopnikih poboljšanje doseglo,

tedaj mora načelno nasprotovanje mnogih pravnikov omolkiniti (v pravnikih prevladujejo namreč staro ukoreninjeni nazori o kazni, kar se ne da utajiti po Holtzendorff-ovem mnenji). Da se bode z dovrševanjem čuvanja in njegovih sredstev, katera se vedno bolj množé in dopolnjujejo, dosegal v resnici blagi namen kazni — čuvati — še bolje nego do sedaj, o tem daje novejši pospeh umetnosti in obrtnosti jasnih dokazov.

Narav prestopniška ni v ničemer različna od navadne človeške naravi. Popolnem neznanstveno in krivo je mnenje, kakor bi „narav prestopniška“ nepoboljšljiva bila s prvega početka in v naravstvenem pogledu neozdravna. Ne; prestopnik je človek kakor vsak drugi, kateri samó, jednako nagibajoč se k zlu in jednako slab glede blagega, ni došel v tako neugodne okolnosti, da bi v zanjkih pregrehe in v pasteh zločinstva bil obtičal. Premišljujoč človeško narav — stvar, kateri nobena v znamenem stvarstvu ni jednaka ni po dobrem, ni po hudobnem — spominjam se nehoté besed Sekspirovega Hamleta: „Pojdi v samostan, Ofelija; čemu si hotela biti roditeljica grešnikov? Jaz sam sem še dokaj pošten; ali vender bi se obtoževal takšnih rečij, da bi bolje bilo, če bi me mati moja nikdar ne bila povila. Jako gizdav sem, poln osvete, poln čistilakomnosti; potem je več prestopkov v meni, čakajočih samo na migljaj, da se prikažejo, nego imam pomislij v glavi, da jih ponimam, nego imam domišljavosti, da jim dam oblik, ali pa časa, da jih zvršim. Čemu bi dečki, kakeršen sem jaz, lazili mej nebom in zemljo? Mi vsi smo zlobneži od prvine, vsi; nobenemu ne upaj! Idi na ravnost v samostan!“ — Dá, trdimo celó lahko, da so hudodelniki, kateri so v svoji duši okusili ves pekel zločinstva, resnemu poboljšku pristopnejši nego ljudje, ki živé v jeden dan, brez pravega razuma, ne da bi vedeli, kaj je pravo, kaj je krivo, a so samo tako srečni, da ne zabredejo v izkušnjava in v pregreho. V dokaz poboljšljivosti zločincev navaja Holtzendorff také zvano „samokaznovanje“, da se prestopniki odpovedajo samovoljno odpustkom kazni in si nalagajo celó večjo kazen (ibid. str. 176).

Dostikrat so zločinstva znamenja časa, in vsa smer pokolenja človeškega ali vsaj pojedinih vrst družbe je nagnjena v nekatere stanovite pregreške, za katere samó zopet pojedinci

pokoro delajo, takó da se v omejenem smislu in pojmu zločinstva lahko trdi: nekateri hudodelniki so žrtve občega nagibanja družbenikov v nekatere časovne pregrehe. Pri nekaterih zločinstvih se pokaže, koliko zlobnega netiva hrani družba v sebi. Ni li bil Katilina izrod in prikaz časa? Iz te dogodbinske istine dušeslovne naj pravna znanost izvaja dobrih naukov; a tudi vsak posamnik naj se ogleduje v takih žrtvah, kam da vodi nebrzdani nagon, kam da nagnjenje, kam slaba volja, sosebnost pa popustnost nasproti časovnim boleznim duhá občečloveškega ali vsaj katerega družbinskega! To spoznanje, da se namreč porajajo hudodelstva dostikrat iz občega duhá, iz okolnostij in raznih vnanjih vplivov, odkoder srkajo svoj početek in svojo zrelost, bilo bi pri jasnem razumu družbenikov krepkejše in močnejše sredstvo proti zlom, nego vse pretnje; v takem spoznavanju tiči pravi lék proti zločinstvom.

Zločinstva so torej znamenja naravstvenih bolezni družbinskih, kakor posamniških. Njih število zdaj raste, zdaj pada, in po upotrebljevanju kaznij se dá ta rast in to padanje zasledovati v številkah. Zmanjševanje števila kaznij znači torej pojemanje prestopkov in zločinstev in zató tudi poboljšek družbinski, torej tudi pomikanje družbe iz nesvobodnosti k svobodnosti naravstveni, ali, kakor se Ihering izraža: padanje števila kaznij pokazuje „napredek človeštva od divje strasti in osvetnosti k zmernosti samovladanja in pravičnosti“ (Vermischt. Schrift. st. 158). Takšen napredek pa gotovo ni samó sad rastoče razumnosti in naobrazbe, nego tudi, in to ne v nemali meri, plod razumnega upotrebljevanja pravnih kaznij. To pa dokazuje ob jednem, da kazen ni, kakor je še Anselm pl. Feuerbach ménil, prosto „zlo“ (Glaser: Gesam. kl. Schrift. I. st. 36), nego v resnici dobrotstvo, in da zató pravnega kaznovanja ni jemati v drugem smislu, nego kot odgojevanje k poboljšanju tako zvanih, a čisto krivo imenovanih „nepoboljšljivcev“ t. j. prestopnikov. Da v to ne silijo samo družbinski in naravstveni, nego tudi gospodarstveni oziri, ker je namreč človeško glavnico sadunosno upotrebljevati, to naj samó mimogredé še dodenem.

Ako se nekateri ljudje, katerim se ta popolnem naravstveni pojem kazni nikakor ne more prikupiti — in dobro vem, da na-

ravstveno stališče sploh, pravnikom pa še posebej ni priljubljeno — ako, pravim, se ljudje zopet povprašujejo: kje pa je „neugodno čustvovanje“, to spremstvo „kazni“, ki je vender-le nekaj celoma različnega od „odgoje“ — potem jim tudi na to vprašanje rad v pomirljivem smislu odgovorim. Ta „neugodnost“ tiči v telesni nesvobodi, katera je uže sama kazen nad vsemi kaznimi. Razun smrtne kazni je menda težko da kateri način kazenski menj ugoden, nego je telesna nesvoboda, ker je v nesvobodnosti najkrepkejši nagon človeškega sestava, volja, zvezana in za časa uničena. Porogljivci sicer niti nesvobodnosti ne hoté smatrati za pravo kazen, ter jo imenujejo „deklo za vse kazni“; a takim bi se dalo odgovoriti, da potem tudi svobode ne umejo prav ceniti, katere ne smatrajo samo „domišljavci“, kakor na pr. Rousseau, za najvišje dobrotstvo človeško, nego tudi prav resni in prav trezni ljudje, kakeršni so na pr. Angleži, katerim krajsanje svobode velja za največji prestopok zoper družbo in poedinca. Naj le neverneži pogledajo na grozovite nasledke, katere prinaša kazen čuvanja pravičnemu, a tudi pregrešnemu možu! In kakó strašno je stanje človeka v družbi, kateri je bil z nesvobodnostjo ožigosan, da molčimo o čustvih, katera so ga obhajala mej kaznijo čuvanja! Saj te nasledke lahko opazujemo uže na nemi živali; koliko večje so pa človeške muke, katere živa zavednost še postruje! —

Še nekaterih kaznij nam je na konci omeniti, katerih razpravljanje pa ne spada v okvir našega namena: častne, imovinske kazni in prognanstva. Samó o smrtni kazni naj še izpregovorim v konečnem poglavji.

6. O smrtni kazni.

Ako o tej kazni natanje tu govorim, vodi me svrha, da z naravstvenega stališča priobčim nekatere misli, ki so se mi urinile, premišljuočemu predmet. Da to kazen razpravljam v pravniškem listu in ozirom na pravna mnenja, k temu mi daje tudi to poguma, ker „preiskave o tem načinu kaznovanja še nikakor niso naučno dokončane in utrjene.“ (Holtzendorf: *ibid.* st. 1 i. d.). Sicer pa bodi povedano, da se to vprašanje ne dá rešiti ni z verskega, ni s pravnega, ni s povestničnega stališča, kakor méni Holtzendorff, nego jedino in samó z naravstvenega.

Poskuša se rešiti tudi s političnega, gospodarstvenega in naobrazbinskega stališča; ali kdo bi s teh stališč hotel razreševati takšno, ves život človeški zadevajoče vprašanje? Glede na strogo povestnično pravo ne bodem razpravljaj tega predmeta, o katerem vidim dovolj nanešenega gradiva (takšen pregled, nekoliko starejši, nahajam v Glaserja zbran. spis. I. str. 187 nasl.); meni je najbolj do naravstvenih in pravno-modroslovnih razlogov o tem vprašanji. Jako radostno presenečen sem bil čitaje izpoved nepravnikov, da je smrtna kazen v naravstvenem oziru popolnem nepotrebna; o tem so me poučili spisi Mittermaier-ja, Glasser-ja, Holtzendorff-a in drugih. Holtzendorff pravi, da je ta kazen prosto „nenaravstvena“. (Das Verbr. d. Mordes str. 6.). Gore izrečeno obče mnenje, da je smrtna kazen „nepotrebna“, je iz mnogih izjav pravniških razvidno (prim. Glaser-ja ibid. I. str. 186 nasl.). Da sta dva „modroslovca“ smrtni kazni naklonjena, J. St. Mill in Dav. Strauss, ne pomenja mnogo; Mill-a vsakdor spoštuje kot umstvenika (logikarja), a ne kot modroslovca sploh, ko se je bil izjavil, da Kantovih „kritik“ ne uméje; Strauss veljá za verskega, nikakor ne za občemodroslovnega mislitelja. Obojih mnenje ostro odbija gledé na rečeno kazen Holtzendorff (ibid str. 11.), ki pravi, da teh učenjakov mnenje stojí na „šibkih nogah“.

Kar se načina (metode) mojega naslednjega dovajanja (dedukcije) tiče, naj omenim, da pojma „kazni“ ne bodem znova razpravljaj, ker ga smatram za dovolj razjašnjenega. Tudi pri razdelitvi kaznij ostajem, da sta samó dve: kazen poravnanja in kazen čuvanja. Tudi o svrhi kazni spominam samo to, kar sem uže o tej svrhi povedal, da se je ozirati le deloma na preteklost, bolj na bodočnost, ali točneje: da se je ozirati ob jednem na preteklost in bodočnost družbinskega stanja pred zločinstvom (prestopom) in po zločinstvu (prestopu): nego vsa moja pozornost je obrnena na smrtno kazen ali, rečem bolje, na kazen usmrčenja za nekatere gotove slučaje, v katerih so se zločinstva zgodila.

Vprašamo torej prvič takó-le: ali je poleg poravnanja ali popravljanja in čuvanja dovoljena v katerih slučajih kazen usmrčenja? Na to se da obče odgovoriti z naravstvenega stališča: dokler je (tudi namiselno) poravnanje možno, smrtna kazen ni

dovoljena; brž ko preneha ta možnost, tedaj je dovoljena, ker pravna kazen, v kateri si koli obliki, ima namen družbo hraniti, ako je družba sploh osnovana na naravstvenih podlogah. Kedar torej po kakem zločinstvu družba kot osebnost ali celota ni v nikaki nevarnosti za obstanek, t. j. dokler je družba brez-dvojbeno takraj nevarnosti in pogibeljnosti za svoj obstanek, dotlej je kazen usmrčenja proti vsaki kazenski svrhi. Čisto nečloveško bi bilo pregrešniku, ki se je zoper družbo vzdignil, jemati časa za pokoro in poboljšanje, ako se to lahko godi brez nevarnosti za družbo. Tudi bi nespametno bilo tratiti življenje človeško tedaj, kedar taka potrata nima nobenega poboljška za družbo. Vrh tega bilo bi nemodro, druge družbenike po nepotrebnih potratih človeškega življenja spravljati v strah; — to je vse proti blagostanju družbe, katere životnost se samo zmanjšuje po takih čustvih. A brž ko prenehajo pogoji, da po zločinstvu družba kot celota ni v pogibelji, tedaj nastanejo nasledki zločinstev drugačni. Kedar nastane za družbo resnična, nedomišljena ali dozdevna gibelj, tedaj stopa samo ohramba družbe v stanje skrajnega odpora (nothwehr); skrajni odpor pa je prosti prirodni čin, ki ne pozna več naravstvenih in pravnih pomislekov, ker bitje ali bivanje (eksistencija) osebe je pogoj vseh pogojev delovanju umrjočih stvari. Obramba samega sebe nasproti neopravičenim napadom na život je kot prirodni zakon takó naravstvenega, kakor pravnega pomena, a kdor se proti temu zakonu pregreší, ta je ozire na naravstvo in pravo pustil dalječ za sabo ter se poziva na jedino prirodno premoč. Saj napadši život družbenikov je prestopnik prelomil in prodril vse zakone naravstvene, kakor tudi pravne, in se postavil izven zakonov. In zató njegovo kazensko usmrčenje, ako je za družbo resnična pogibelj nastala, ni prelom naravstvenih zakonov, vsaj ne nalašč storjeni prelom, a o tem jedinem je v pravu govor. Če je v trenutku za družbo smrtna nevarnost, tedaj ni smeti nikakor nič odlašati. Trenotek smrtne nevarnosti za družbo izključuje ves in vsak odlašek bodočega popravljanja ali poboljšanja: tak trenotek sili v brzo in odvažno dejanje, a prav takega dejanja zahteva naravstvo, kateremu svršno in prikladno dejanje veljá za krepostno. Torej niti strogo naravstvo, še menj pa strogo pravo ne izključuje nikakor, niti povse kazni usmrčenja.

Kateri pa so ti slučaji? — Jeden takih je, kedar se družbeniki z orožjem v roki vzdignejo proti družbi, in jo de-nejo v resnično nevarnost za obstanek. Ako upor obsega samó majhne dele družbinske, pogube za družbo pa ni, tedaj kazni usmrčenja ni opravičena, ker družba ni prisiljena v skrajni odpor. To se dá prav dobro razlikovati in presoditi; in ako bi družbinska oblast brez sile hodila do skrajnega odpora, potem je kazniva. Dobro osnovane družbe imajo sredstev in načinov dovolj, da to zakonitim in nepristranskim pôtem razsodijo in preiščejo. Drugi slučaj nastopa, kedar se vrši izdajstvo pod očmi družbinskega sovražnika oboroženega, bodi si veleizdajstvom, bodi si pobegom, ako (in to je važno) obstanek družbe po tem pride v resno pogibeljnost, katera tirja silo skrajnega odpora. Tretji slučaj bi bil, če se uspešno naskoči ali ubije družbinski vladar (oziroma družbinski poglavar ali predsednik), v katerem se prikazuje osebnost družbinska. Zgol poskušeno, a nedovršeno usmrčenje nima za družbo onih nasledkov, katere ima tak dovršeni uboj; zató je nevarnost, da bi družba pri tem naskoku v resnici došla v kolebanje ali celó v pogubo, manjša, in torej tudi kazni manjša. Popolnem zoperno naravstvu, a tudi pravnemu pojmu je usmrčenje vseh in vsakeršnih usilnikov (attentäter), brez razlike, ali je družba v resnici došla po njih v pogibelj ali pa poglavar družbe v smrt. Kdor življenje družb z ostrim očesom opazuje, temu se brž usili velika razlika v posledicah krutega ali modrega ravnanja z usilniki: kruto usmrčevanje samó povekšuje družbinsko nevarnost, modro postopanje z usilniki je lék proti usilniški vstaji. Popoljšanje takih prestopnikov in zločincev ni nemožno. Povestnica dokazuje, da so ljudje, kateri so po nagli sodbi bili na smrt obsojeni, pa so utekli, pozneje bili rešitelji in podporniki dotičnih družbinskih poglavarjev in družb. Sosebno nevarne so nagle kazni usmrčenja o javnih vstajah, kjer se prava korist družbe in pa strankarska strast točno ne razlikujeta po zaslepljenosti in nekaj tudi po preveliki bojazljivosti družbinske celote.

Sicer pa se po krivici trdi, da je kazni usmrčenja v resnici najtežja vseh kaznij (kar tudi Holtzendorff: *ibid.* str. 16. opazuje); hujše je živeti v sramoti, v sili, v stanji mej življenjem in smrtjo, v katerem se smrt kot rešiteljica kaže in poziva. Smrtno kazni

je torej smatrati jedino le s pravnega in naravstvenega stališča, ne z verskega niti čuvstvenega ali kateregakoli drugega, tedaj za prosto ločitev vseh vezij, katere vežejo družbenika na družbo. Pri nalaganji in izvršitvi te kazni morajo utihniti vsa čuvstva osvete, maščevanja, sploh vse strasti; veljajo naj samo oziri na družbinske dolžnosti in zavezanosti, ali so v resnici od zločinca tako pretrgane, da jih ni več moči poravnati.

Razun v rečenih slučajih ne vidim nič nujnega in koristnega, če se upotrebljuje kazen usmrčenja. Če koga posamnega družbenika kdo ubije ali umori, to ne pretrguje, razven če se obstanek družbe spravi v pogubo, zavezanostij družbenikov proti hudodelniku, kedar n. pr. umor poteka iz zasebne nenavisti ali iz sovraštva med morilcem in umorjencem. Izpisovanje zločinstev (kriminalstatistik), kaže, da se na pr. umori redovito ne vršé iz pohlepnosti, činiti zlo samo, ali iz sovraštva proti družbi, nego iz drugih, z večine osebnih nagonov nasproti umorjencu. Tedaj pa obstanek družbe v ničem ni dejan v pogibeljnost, kazen usmrčenja je tedaj čisto nepotrebna, a namiselno poravnanje ni samo možno, nego celó jako verjetno in več ko dozdevno. Kazen usmrčenja brez svrhe pa je samó nov umor, in ne samó prost umor, nego z družbinskega stališča smatran, celó samoumor. Ko bi družba bila umor kaznila samó s čuvanjem prestopnika v zvezi s poboljševanjem, tedaj bi umor bil ostal prost in jedín; a po smrtni kazni se je podvojil in je dvojni umor, umor žrtve in kažnjenca. Takó torej družba po nepotrebnem usmrčevanju oškoduje in samovraža svoje družbenike same ali samo sebe (prim. o tem razpravo Holtzendorff-ovo: *ibid.* str. 155). Izgovor, da takim kaznovanjem družba utrjuje svoj obstanek po „naravstvenem“ poti, to se pravi: vzbujanjem strahu in odvracanjem od zločinstev, ta izgovor je popolnem jalov, ker izkušnja in povestnica ne potrjuje tega naziranja; ostre kazni same po sebi nikakor ne odvrčajo od zločinstva. Tudi močno kazi predsod „črnogledcev“ (pessimistov), da se morilec ali kateri drugi zločinec ne dá poboljšati. Ali vsaj da se slučajji poboljšanja in nepoboljšanja poskusijo, in da se torej upi in prevare gledé na ta učinek jednačijo, je uže samo po sebi vredno vsega premišljevanja in uvažanja. Po pravilih istinopri-

ličnosti (probabilitete) torej ni dovoljeno, s kratka zanikati vsako poboljšanje zločincev. Nasproti tem črnogledcem trdijo z druge strani „blagomiselniki“ (optimisti), med njimi učitelji kazensstva, „da je poboljšanje prirodna posledica storjenega krviprelitja“ (prim. o tem vprašanji Glaserja: *Gesam. kl. Schrift. I. str. 184 nasl.*). Tudi gospodarstveni oziri so važni pri vprašanji smrtne kazni: ni ga dragocenejšega gradiva nego je človek, zdrav, krepak na telesi in duhu; samó prav je upotrebiti to glavnico. Dvakrat in trikrat je treba premisliti, predno se človeka, to izvrstno glavnico, usmrčenjem uniči! Brez svrhe niti divjaki človeka ne usmrčujejo: Borneočanje obsojajo svoje zločince, da jih snedó, in to sodbo zvršujejo celó pri živem telesi obsojenčevem. Se vé, tega gnusnega ravnanja naobraženci ne bodo posnemali, a smeti je trditi, da so ti divjaki, postopajoč z obsojenci, doslednejši, ker jih vsaj (po svojem vkusu) upotrebljujejo, nego so navdušeni zagovorniki smrtne kazni, ki hoté, da se človeška glavnica vničuje brez svrhe in potrebe.

Po vseh premišljevanjih o kazni dobimo prepričanje, katero gojé nekateri blagočuteči in razumno misleči pravniki, da smrtno kaznovanje v obče — razven v gore navedenih mejah — ni, nego „trpinčenje človeštva“ (tako Holtzendorff: *ibid str. 6.*). Da! trpinčenje in nenaravstvena krivica je smrtna kazen, ako se zvršuje na nepravem mestu in brez pravne svrhe! Ž njo človek uničuje podobo človeško, sobrata človeka, ne v strasti in razburjenosti, nego s premislekom, z mirnostjo, s hladnokrvnostjo in po svečanih činih (ceremonijah) pravosodja! A prav ta premiselnost, ta točnost in ta mirni prohod usmrčevanja razlikuje smrtno kazen (ne na nje korist!) od krvavega, strastnega klanja, pri katerem je usmrčenje vsaj prirodna prikazen, dasi je jedno tako strašno, kakor drugo. Kaj čuda, ako se človeški čut, ki je s prvine tako rahel in prost, protivi pogledu te kazni, da tudi še tako globoko utemeljeni razlogi ne mogó dokazati njene nezogibnosti ter opravičiti tega groznega prizora? Samó oziri na samoobrambo družbe nas mogo potešiti, da priznavamo to kazen za gotove slučaje. Naravstveniki in človekoljubi imajo do pravnikov to gorko prošnjo: naj si prizadenejo, da se smrtna kazen, kolikor je nepotrebna, kazen, katera pretresa živce človeštva, uže itak močno razigrane, odstrani, ona kazen, katera se nasproti

častni smrti, ko se človek samega sebe žrtvuje za najblažje uzore človeštva, vidi prava slika izkrivljenosti! —

Glede nauke o „kazni“ opomenjam, da sem jo jaz osnoval popolnem na naravstveno načelo, da pa vendar prihaja do istih pravil in nazorov, katere postavljajo tako zvani „criminal-anthropologi“, katerih najmenitnejši je Dunajski med. profesor Benedikt, zraven njega pa slujejo Manouvrier, Maudsley, de Tard, Thiry. Po mnenji teh učenjakov pravni kazni ni dosegati „osvete“, niti „povračila“, nego „poboljšanje“ zločincev in „čuvanje“ pred tujimi. To pravilo izvajajo rečeni učenjaki deloma iz družbinskih slabih uplivov (Marx-ov nazor), deloma pa, in v tem je Benedikt voditelj, iz vlastitega ustroja nekaterih človeških naravij. Po mojem prepričanju pa sodeluje tudi naravstveno, takó prvobitno, kakor tudi nabavljeno stanje pri vsakem kaznivem prestopu. O važnem vprašanji zamérnosti in kaznivosti je letos zopet razpravljal „mejnarodni shod za zločinsko človekoznanje“ (internationaler congress für criminal-anthropologie) v Bruselji.

Dodatek. Ta spis, pred štirimi leti zgotovljen, podajem tu neizpremenjen v mislih, popravljen v besedstvu. Novejše, po tem izšedše književnosti pravne nisem našteval, ker mi je zdaj bilo več do stvari in namislij, nego do knjig. Namen in svrha spisa je po vsebini jasna; menda se zopet še utegnem na to polje povrniti — ali pa tudi ne. Vsekakor pa naj ta premišljevanja veljajo za izvirni poskus in za samostojne dobitke — slovenskega modroslovca!

Na Dunaji, majnika meseca 1892. l.

Dr. Janko Pajk.

(Dodatek o besedji pride.)

O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov.

II.

(Konec.)

Tako premišljujoč, prehajam za sedaj vsa druga slovenska pravniška dela ter ostajam pred »Zbirko obrazcev« gosp. c. kr. pristava Antona Levca (Ljubljana 1889, tisek »Narodne Tiskarne«).

Knjiga je pisana v prvi vrsti za uradnike, kar se uže razvidi iz pripomenka. Ona (stvarno vrejena prav praktično) lahko jako pomaga pri uradovanji, katero je, razun razlogov k rabsodbam in odlokom, močno vezano na večkrat ponavljajoče se oblike (formulae), ne more pa knjiga povse ustrezati odvetnikom, katerih skrb bódi med drugim to, da se raznim strankam in oblastvom povsod predstavljajo z dovršenim jezikom (»Der österr. Juristentag und die Advokatur«, spisal dr. August Pleschner v. Eichstett, str. 9, Praga, tisk. Heinr. Mercy, 1879.). Tak jezik ne more biti vezan na nikake oblike, ki bi bile stalne in bi ostale stalne tudi tedaj, kedar bi bil slovenski jezik uže veliko bolj opiljen, nego li je sedaj.

Slovenski jezik je — in tega ne poudarjajo samo slovenski jezikoslovci, ampak to priznavajo tudi drugi odlični poznavalci slovanščine — jako bogat glede na glagol in njegove oblike, in to bogastvo jezika lahko nadomeščuje samostalnike, če bi jih ne imeli v rabljenem jeziku ali če bi se v skrajnem slučaju za rabnost ne dali slovnično prav izobličiti. Treba je samo, da vsi Slovenci pripoznavajo kak izraz kot jedino veljavno zaznamovanje jedne in iste reči. To priporočati pa ni umestno jezikoslovcu samemu, ampak pravniku, ki ob jednem tudi jezik pozna, in ki vé, kaj hoče imenovati s predloženo besedo. Ta „kaj« odločuje in temu mora služiti jezik. Ker stvar sama (in na to je treba najprej paziti!) rajši dopušča tuje, uže določene izraze, nego nepripravne slovenske termine, moramo Slovenci jako previdni biti, kedar za rabo priporočamo kak izraz, ker drugače bi privajena raba urinjenega nepripravnega izraza morebiti izključevala rabo primernejšega izraza. Točnosti jezikove pa na kvar duhu slovenščine ni smeti uvesti s tem, da bi se po nepotrebnem izključevali celo kratki zavisni stavki in uporabljali mesto njih trpežni deležniki preteklega časa, kar na-

pravlja slovenski pravniški jezik okoren in nejezikoslovcu težko, navadnemu, trdemu Slovencu pa popolnem nerazumljiv.

Tega načela pa se je sosebno držati slovenskemu odvétniku. On na jedno stran občuje sé strankami, katere ali zaradi odgoje ne razumejo težkega, celo še zavitéga pravnega jezika, in na drugo stran mu je opraviti z uradniki, izmed katerih mnog celo le »lomi« slovensko in zaradi teh jezik ne smé trpeti s tem, da se v pojedinih besedah sicer slovensko govori in piše, a v obče »po tuje misli«.

Če hočemo (mislím tu na »Zbirko obrazcev« g. Levca), da pridobi naš slovenski jezik za vsake razmere stalnost dejansko rabnih, določenih pravniških izrazov, ne smemo katerega juridičnega izraza kar brž vzeti za določen izraz, ker misliti nam je, da ni previdno pred časom zapirati durij juridičnega jezika, ki so se le komaj odprle v nas Slovencih.

Rés je sicer, da imamo v slovenskih prevodih raznih avstrijskih zakonov in tudi v sorodnih slovanskih narečjih lepo število juridičnih terminov, katere so odlični in zaslužni rojaki priporočali kot prave, ali dvomiti je, da bi ne mogel kdaj kdo predlagati boljših pravniških izrazov. Ne bi bilo torej prav, če bi uže sedaj hoteli take izraze, naslanjaje se na katero, morebiti celo le jezikoslovno avtoriteto, pripoznati kot določene. S temi besedami ne nameravam pomanjšati poguma pravnikom, kateri za rajnkim Cigaletom in za drugimi hvalevredno orjejo prve brazde na nerazoranem slovenskem pravno-jezičnem polji, ali le opozoriti bi želel na dejansko resnico, da, kakor vse človeško, tako in še sosebno tudi naš jezik je v tej stroki jako potreben dovršenja in pripraven za nje. Zaradi tega se pa še sosebno priporoča, naj se ne prenačimo, kako bi hoteli uvesti določene pravne izraze za Slovence.

III.

Takó na pr. se mi vidi od Cigaleta v terminologiji priporočeni izraz ravnanje bolj primeren, nego postopanje, ki vsaj za omenjeni smisel se mi ne vidi slovenskega duhá in je nam lahko dvoumnega pomena, ker »pravdar in tožbalec sta postopača, ki rada postopata pri sodiščih, čas in denar tratita, sebe in druge ljudi ter sodišča nadlegujeta«. Ne bi bil morebiti boljši izraz 'pravno ravnaje = *Rechtsverfahren*, ki je ob jednom tudi prikladna beseda k izrazu poravnava = *Vergleich*, pravdno

ravnanje = *Streitverfahren*, kazensko ravnanje = *Strafverfahren*, kazenska obravnava = *Strafverhandlung* in, kedar se ustno pravdno obravnavanje = *mündliches Streitverfahren* uvede v sodišča, tudi temu ravnanju, kakor se je zgodilo pri ravnanji v malenkostnih rečéh = *Bagatellverfahren*, ki je le prvi poskus k onej uvedbi? Pravdni red = *Processordnung*, pravdno ravnanje = *Processverfahren*, potem imena knjigam pravdni ravnalnik = *Processordnung* in *Streitsachen*, kazenski ravnalnik = *Strafprocessordnung* itd. bi vsa bila prikladna prejšnjim izrazom; morebiti pa bi se zdélo bolj primérno reči na pr. civilno pravdno razpravljanje pred sodišči (civ. pr. razpravalnik), kazensko razpravljanje (kaz. razpravalnik), ali pa civilni in kazenski opravilnik; to zadnje pa bi bilo slično temu, kar »*Ternion*« izraža.

Dalje se mi ne vidi neprav izrečeno posojilna pogodba (*Darlehensvertrag* »mutuum«), nekako neprav se mi glasi izrek posodbena pogodba, kakor bi se »*commodatum*« ne imenoval pósoda, ampak posodba in bi bistveno ne pomenjal stvari, ampak bi kazal tudi na dejanje, kar tu ni prav. — Gotovo da imata izreka posojilo in pósoda stvarsko jedno in isto koreniko, kajti nekdanj, ko denarja še niso poznali, naravno tudi niso poznali razlike med pósodo (*Leihe*, »*commodatum*«) in posojilom (*Darlehen*, »*mutuum*«), ker tedaj pravno razmérje onega, kdor je neplačno drugemu premično ali nepremično reč dal, da jo rabi in po dovršeni rabi »in specie« vrne (lastnina posojene reči ne prehaja od posododajalca na posodojemnika), ni bilo različno od onega, ki dandanes v last daja komu kako množino namestovalnih reči (denarja), da v določenem prihodnjem času njemu povrne jednako množino enakih namestovalnih rečij (lastnina posojene reči po posojilu prehaja od posojilodajalca (upnika) na posojilojemnika (dolžnika). Na vse to nekako kaže kanonsko pravo, ki ne pozná obresti. Jaz mislim, da bi pósoda lahko poménila »*commodatum*« (*Leihvertrag*), ki se kot stvarna (realna) pogodba ne daje drugače imenovati, in sama na sebi je pravno razmérje, ki nastane med posododalcem in posodojemnikom. Zakaj pa bi ne bilo moči reči: pósodna pogodba, pósojna pogodba, ali pogodba vsled pósode?

Za *Tagsatzung* bi bilo vsekakor neprav kdaj reči dan mesto narok, ker narok je uže vdomačena beséda v sedaj omenjenem smislu, in odmenjeni dan (»dies«) poménja pravniku vse drugo, nego čas, v katerem je kaj opraviti pri sodišči: čas, katerega se more ali mora kaj storiti. »Ročišče« pa bi bil hud »gallimathias«, ker za jezikoslovno zaznamovanje časa bi se vzel prostor v misel, kakor bi se mislilo na dvorano, kamor zahajajo stranke, kedar pridejo k naroku.

Ne želim učiti pravnega ravnanja, a vidi se mi pravilnejše, če mesto prvopis rečemo izvornik, akotudi se mora nepravniku videti čudno, da se prav izvornik vroči nasprotniku. Ali on naj le na to odgovarja, kar se mu vroči, in mu je le za toliko mari, če nasprotnik sam sebi drugopis ugodnejše napiše, kar bi bilo ob molku (kotumaciji) povod upravičenim pritožbam. Vjemam se z gosp. Levc-em pa popolnem gledé izrekov: dvojniki, trojniki i. t. d., ker drugopis, tretjepis i. t. d. se boljše glasi.

Če tudi sem zvest načelu, da bodi pravnik vsaj v besédi, ko uže ne more biti v stvari, lahko razumljiv, ne morem obsoditi izraza spor, ki ima večjo zaznamovalno moč v sebi nego prepis, kateri se mi sicer ne vidi trivijalna beséda, ampak trivijalno je le dejanje, če se na pr. s kolmi in pestmi ali na odljuden način vrši. Izraza pravda, pravden, ki še povrhu spominjata Upravde (Justinianus), sta pa ožjega poména, nego spor, sporen, kajti ne vse, kar je v sporu, je tudi v pravdi, pač pa je to, kar je pravdno, tudi sporno.

Vjemam se popolnem s tem, kar gosp. Levec omenja o izrazih završiti, skleniti, završni govor, završni spis protigovor in protispis, končni govor, končni spis i. t. d., ménim pa, da bi se uže zaradi tega, ker stvari ni protivno, če bi se ne oddaljili od slovanske jezikovne vzajemnosti, rabili rajši bolj domači in našim (vsaj goriškim) sodiščem uže navadni izrazi končni govor, končni spis; dalje bi bilo priporočati za *Acten-Rotulus* izraz zavoj pravnih spisov (uže v rabi po Cigaletovi terminologiji); *den schon geschlossenen Process wieder eröffnen zum Behufe* . . . uže zavite spise spet razviti, naj . . . *den Process erneuern*: pravdo ponoviti, *den Process wieder aufnehmen, reassumiren*: pravdo povzeti i. t. d.

Izrazi neprihod, izostanje, izostanek se meni ne vidijo tako primérni. kakor pa neoglašenje, ker narod pravi oglasiti se pri kom (tukaj pri sodišči), kar pač involvuje prihod dotičnika. Tudi je dejanski dovolj oglasiti se, da je kdo navzočen, kar je bistveno bolj prikladno volji zakona, da je kdo sam ali pa po pooblaščenci pri obravnavanji navzočen, nego če bi bil prišel, pa je odšel. Izraz oglašenje je morebiti bolj primérno, ker misliti moramo na morebitni novi civilni ravnalnik. Sicer se moramo pravniki pozitivno izražati, ker negativnost ne izraža nič, in tako bi izraz odsotnost pravnikom bolj ugajal, ker izraz molk bi se znal najbolj prilegati temu, da bi latinski izraz »ob contumaciam« bistveno zaznamovali. Dalje se mi tukaj izraz okornost (pri nas goriških Slovencih, vsaj Gorjanih kot *Unbehilflichkeit* v navadi) prav priléžen zdi, da bi zaznamoval »contumaciam«. — *Contumaz-Urtheil* = rzsodba vsled okornosti. Odločiti bi se morali Slovenci, ali sprejememo izraz molk ali okornost kot prikladno besedo, da bi zaznamovali misel: »contumacia«.

Meni se na pr. ne zdi primérna beséda kupščina za *Kaufschilling*, *Kaufgeld*; kupščina poméni po mojem mnenji bolj splošno kakovost, kakor pa stvarnost: lastnina prehaja od prejšnjega lastnika s predajo stvari za dogovorjeno kupnino, kateri oboji, lastnina in kupnina, sta po mnenji prodajalca in kupca, če tudi za vsakogar izmed njih iz raznih ozirov, jednakoveljavni. Kupnina pa sestojaj v namestovalnih rečéh, ker drugače bi se ne vršil kup, ampak zaména. Kupščina bi po mojem mnenji bolj poménila zaklad, iz kojega bi se razne kupnine zajemale, na primér: Bismarck je predložil, naj se napravi zaklad (kupščina), iz kojega bi se zajemale kupnine za nakup raznih poljskih posestev. Primérjaj izraze: zavarovalnina, mesečnina, letnina, pristojbina, odškodnina in tako dalje, kar vse pomenja svoto denarja, ki velja kot enakoveljavno (za pogodnike!) odplačilo (céna, *Preis*) za kako reč, ali za dejanje — opuščenje.

Za *zur Vermeidung der Execution* je rajnki dr. Lavrič pisal: v ogib eksekucije, ali pa: da se ogne eksekuciji nikoli pa ne: »pod eksekucijo« i. t. d., ker rekel je, da to je nemškutarjenje, in prav je govoril. Tudi izrazi zavračen, nezavračen bi utegnili provzročiti odpor. Dr. Lavrič je rabil: zavrnilen in zavrniten, nezavrnilen, nezavrnilen. Marsikdor morebiti ne bi

mogel razuméti, kakó bi se opravičila izraza zavračen, nezavračen sè slovensko slovnico. Sicer po mojem mnenji one besede (dr. Lavričeve) bolj značijo možnost, da je moči o pismu ali priči sumiti, nego sumen, ki ne izraža več one možnosti, ampak naravnost izreče o kakem pismu, da ni le sumljiva, ampak celo sumna, to je, da sum ni več v stopinji mogočnosti, ampak gotovosti, in to je veliko, ter niti stranka, niti celo sodnik tega ne moreta izreči.

Morebiti ne bi ustregel stvari, če bi tu omenjal vsakega priporočenega izraza posebe, ker misliti nam je, da, ker gré za jezike, ki so izrasli iz jedne in iste korenike, moramo previdni biti, če hočemo kaj v jeziku priporočenega zavreči.

V obče se mi pa zdi primérno, da izrečem, naj je nam slovenskim pravnikom pred vsem, kakor naravno, paziti na stvar, potem pa gledé jezika téžiti na to, da se stvar natanko imenuje in označi, če je možno najprej čisto in nebarbarsko po slovensko in slovansko, če pa to ne bi bilo možno, najprvo z latinsko in grško in šele potem s kako drugo, pred vsem nemško uže znano besedo. V tem bodi strog sistem!

Dr. Fr. Oblak.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kdo določuje deleže posameznih družbenikov, katere morajo ti plačevati družbi?

V pravni reči družbe za pogajanje zastran vžitnine v Slovenjem Gradci proti I. V., gostilničarju in mesarju, zaradi 110 gld. je okrajno sodišče v Slovenjem Gradci z razsodbo z dne 9. aprila 1892, št. 1503 za pravo spoznalo: Toženec mora kot ud družbe plačati od, njega zadevajoče letne svote za meseca januarij in februarij 1892. leta à 16 gld. 50 kr., vkupe 33 gld. ter 5% obresti od tožbe naprej; tožbena zahteva gledé daljnje mesečne svote à 38 gld. 50 kr., torej za dva meseca vkupe 77 gld., se odbije ter mora družba tožencu povrniti vse njegove troške i. t. d.

Razlogi.

Kakor je razvidno iz zapisnika z dne 4. septembra 1891 (A) sklenili so c. kr. erar in obrtniki, ki morajo plačevati vinski ter mesni dac in ki prebivajo v občinah združene sekcije Sl. Gradec-Mislinja, slednji vsaj po večini, pogodbo na ta način, da so vsi tam podpisani in med njimi tudi toženec nerazdelno obljubili, plačati za vse, imenovanemu dacu podvržene obrtnike v tem okraji za l. 1892 vkupno svoto 11.650 gld. Posamezni člani ne morejo brez privolitve vseh drugih izstopiti iz družbe po smislu §§ 1205. in nasl. obč. drž. zak. Zapisnik z dne 6. februarja 1892., ki je bil podpisan od večine družbenikov ter je določil letno svoto 660 gld. kot primerno prometu, ki ga ima toženec v gostilni in mesnici, že zaradi tega nima veljave, ker v dotično zborovanje niso bili poklicani niti toženec niti sploh vsi družbeniki. Obe stranki priznavata, da gledé razdelitve vsote 11.650 gld., vkupni okraj zadevajoče, med 66 posameznih obrtnikov ni bilo med njimi nobene pogodbe; toženec odreka drugim družbenikom, da bi oni smeli določevati posamezne svote, in je pripravljen plačati ono svoto, katera se mu bode »pravomerno« določila. Zaradi tega je v tem slučaju brez dvojbe uporabljati vse one določbe, ki so obsežene v 16. poglav. obč. drž. zak. o solastnini in vkupnosti drugih stvarnih pravic. Razdeliti bi bilo vkupno svoto, kakor tožitelj prav trdi, v smislu §§ 833. in 839 obč. drž. zak. po obsežnosti prometa v toženčevem obrtu. Ker pa družba takih okolnostij ni navedla, iz katerih bi mogla zvedenca posneti zanesljivo podlogo za primerno razdelitev vkupne svote, mora sodnik po §-u 839., dvomeč, imeti vse deleže za jednako velike in to tem bolj, ker so vsi družbeniki nerazdelno odgovorni nasproti visokemu c. kr. erarju. Šestinšestdeseti del vkupne svote znaša 176 gld. $66\frac{1}{2}$ kr., ali pa 14 gld. 72 kr. na mesec. Samo ta znesek bi bilo smeti družbi prisoditi. Ker je pa toženec v svojem protikonečnem govoru sam mesečni znesek 16 gld. 50 kr. kot primeren pripoznal in ga plačati obljubil, prisoditi je bilo ta znesek, oziroma za dva meseca 33 gld. Izrek gledé obrestij vtemeljen je v § 1334. obč. drž. zak. Naposled prisodili so se tožencu po smislu §§ 24. in 25. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. vsi njegovi troški in sicer zaradi tega, ker je toženec družbi samo to odrekal, kar je ono več zahtevalo, nego 16 gld. 50 kr. na mesec

in je toženec ta znesek uže bil družbi poprej ponujal, tako da ne bi bilo treba pravdati se zaradi tega.

Na pritožbe tožeče družbe premenilo je višje dež. sodišče imenovano razsodbo ter z razsodbo z dne 1. junija 1892, št. 4571 za pravo spoznalo, da mora toženec družbi plačati za mesec januarij in februarij à 55 gld., vkupe 110 gld., 5% obresti in vse troške prve in druge instance.

Razlogi:

Brez dvojbe je toženec član tožeče družbe, ki šteje 66 članov, in, kakor dokazujeta svojeročni izjavi toženca (B in G), toženec družbi niti ne odreka pravice, da bi smela ona določiti svoto, njega zadevajočo. Ta pravica izhaja pa tudi iz podobnih določeb 16. pogl. obč. drž. zak., seosebno pa iz §§ 833. in nasl. Določiti zneske, ki zadevajo vsakega posameznega člana, je bistveni del razmerja, med posameznimi člani po pogodbi obstoječega; samo stranke morejo to določiti, ne pa sodnik, kateri le zakon uporablja na prepirne slučaje, a ne sme še-le ustanoviti takih okolnostij, katere določuje jedino le volja dotičnih strank. Po smislu določeb §§ 833. in 834. obč. drž. zak. mora se vsak član družbe udati sklepu večine. Proti takemu sklepu se ni smeti pritožiti pri rednem sodniku; član, ki ni zadovoljen s takim sklepom, ima le pravico izstopiti iz družbe. Te pravice se toženec ni poslužil, nego se še brani izstopiti iz družbe. Sodnik pa sploh le-tu ne bi mogel še-le določiti tistega dela vkupne svote, kateri toženca zadeva, ker tožba tega niti ne zahteva, in ker bi se delež vseh drugih članov lahko premenil, ako bi se delež toženčev smel sedaj znova določiti jednostransko. Po tem takem je samo še treba presoditi, je li sklep večine, na kateri se sklicuje tožeča družba, veljaven in po zakonu. Toženec sicer trdi, da niso bili k zborovanju dne 6. februarija 1892. l. povabljeni vsi člani, seosebno tudi ne on. A zapisnik pod Č dokazuje, da je sklep storilo jednoglasno 40 članov. Po tem takem je bila gotovo nadpolovična večina navzočna; toženec sam tega sklepa ne bi bil mogel premeniti, kakor tudi ne oni člani, ki niso bili povabljeni. Glede na vse to treba je bilo premeniti razsodbo prvega sodnika ter ugoditi tožbeni zahtevi.

Proti tej razsodbi pritožil se je toženec do najvišjega sodišča in v svoji pritožbi seosebno povdarjal, da večine glasov ni smeti

šteti samo po številu vdeležnikov, nego po meri njih deležev; da bi morali biti na vsak način k zborovanju povabljeni vsi člani družbe, sosebno tudi toženec sam, ker bi morebiti prav ti, takrat nepovabljeni člani pri zborovanju lahko ugovarjali predlogu, stavili kak nasproten predlog in zanj po primerni in pametni debati morebiti pridobili večino; naposled pa, da bi bila družba morala za svoj sklep imeti vsaj kako stvarno podlogo, da bi se bili morali člani razgovarjati o toženčevem prometu in prometu drugih obrtnikov v tem kraju, ter bi bilo dotični znesek določiti še-le v primeri z drugimi deležniki. Omenil je toženec še sosebno, da bi bila družba prav tako lahko namesto 660 gld. izreklo še višji znesek, celó 6000 gld. kot primerno letno plačilo, ne da bi se smel on pritožiti, ako bi bila izpodbijana rabsodba utemeljena.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 21. julija 1892, št. 8284 zavrnilo to pritožbo, potrdilo rabsodbo višjega deželnega sodišča in izreklo, da mora toženec sam trpeti troške te pritožbe in sicer glede na razloge izpodbijane rabsodbe, katerim se gledé na pritožbo toženčevo samo še to dodane, da se pri zborovanju dne 6. februarija 1892 ni obravnavala reč, ki se tiče rednega oskrbovanja in vživanja glavnega imetja, tako da tukaj nima mesta določba §-a 833 obč. drž. zak.; da so bili člani k zborovanju redno povabljeni, ker je 54 članov vabilo podpisalo in so trije drugi nepodpisani člani k zborovanju prišli in je torej le majhno število bilo nepovabljenih, a se ti nepovabljeni člani proti storjenemu sklepu niti pritožili niso, nego le toženec sam, ki je v svojem, družbi poslanem dopisu pod G svoje stališče prav tako označil, namreč družbi ponudil plačati tist znesek, kateri se mu bode od družbe »pravomerno« prisodil.

Dr. J. Hrašovec.

b) Posest ni motena, ako po nehanji vkupne pašnje goni upravičenec živino i nadalje čez služno zemljišče. Rok 30 dnij za vložitev tožbe poteče od dneva dobljene vednosti o motitvi, tudi če motitelj ni znan.

Toženec Miha Z. gonil je živino po gozdu tožitelja Jožeta V. parc. 160 in po gozdu drugega tožitelja Franceta J. parc. 173/1, potem pa razsekal ograjo, katero je na meji teh parcel spomladi leta 1890. postavil drugi tožitelj France J.

Tožbi zaradi motene posesti je c. kr. okrajno sodišče v Kr. ugodilo iz nastopnih razlogov:

Toženec priznava, da je razsekal ograjo in da goni živino čez parceli tožiteljev št. 160 in 173/I na svoje parcele št. 204, 205 in 179 kat. obč. B. Ugovor njegov pa je, da prepirno gonjo izvršuje uže 9 let, in pred njim jo je izvrševal njegov prednik. Nego tožitelja trdita, da so do spomladi l. 1890. imeli vsi posestniki v B. vkupno pašnjo po gozdih in da je zato pač hodila živina vse križem; a spomladi l. 1890. so se vsi posestniki domenili, da prestane vkupna pašnja in od takrat dalje v istini pase vsakdor po svojem; konečno je tožitelj France J. takoj po nehanji vkupne pašnje zagrabil svojo parcelo. Ker so te navedbe tožiteljev dokazane s pričami, odločuje jedino le vprašanje, je li toženec v posesti pravice goniti po parceli tožiteljev. To vprašanje pa je zanikati. Ker je, kakor dokazano, vkupna pašnja raztegala se tudi na parcelo tožitelja Jožeta V., tedaj je umevno, da je živina hodila tudi po njej in čez njo v druge, nižje ležeče gozde. Nadalje pa je živina morala hoditi tudi čez parcelo tožitelja Franceta J. št. 173/I, na katero se vkupna pašnja ni raztegala, ako je hotela priti v gozde pod to parcelo. Nikakor pa te okolnosti niso vstanovile za toženca še posebne služnosti za njegove parc. št. 204, 205 in 179, češ da je, razen kolikor je bil za vkupno pašnjo upravičen, smel posebe še v samosvojo pašnjo po svojih parcelah goniti živino čez parceli tožiteljev. Tako služnost bi bilo izrecno vstanoviti, kajti služnosti se ne domnevajo. Ta gonja služila je torej le vkupni pašnji, in kakor hitro je to odpravilo se, preminola je tudi služnost (§ 524., 1411. obč. drž. zak.). Toženec bi torej moral dokazati, da je po nehanji vkupne pašnje pridobil po smislu §-a 313. obč. drž. zak. od tožiteljev pravico, goniti čez njih parceli št. 160 in 173/I svojo živino na svoje parc. št. 204, 205 in 179. Takega dokaza pa ni. Priče Simon J., Matej K., Andrej R., Matej D. sicer potrjujejo, da je toženec tudi letos pred tožbo in vlani, torej po nehanji vkupne pašnje po parcelah tožiteljev živino gonil. Ali iz tega pa ne izhaja, da je to storil z dovolitvijo tožiteljev, tem manj, ker je tožitelj France J. takoj, ko se je nehala vkupna pašnja, zagrabil svojo parcelo, dal torej spoznati, da gonje ne dovoli; Jože V. pa gonje ni videl, vsaj dokazano ni, da bi jo bil videl, in od njegovega doma se po lokalnem ogledu ne vidi v gozd parcelo št. 160. Ker torej toženec ni dokazal, da je od to-

žiteljev pridobil posest pravice gonje, onda gonja, katero je navzlic temu zvrševal, in to, da je razsekal ograjo, tvori vsekakor moteno posest. To, da je toženec uže tudi leta 1890. ograjo razsekal, njega ni spravilo v posest pravice, ker ni dokazano, da je tožitelj France J. vedel, da je toženec to storil, vednosti pa tudi ni moči posneti iz nobene okolnosti, tem manj, ker od njegovega gozda dalje leži še mnogo gozdov drugim posestnikom, o katerih je ta tožitelj prav tako, kakor o toženci, misliti mogel, da so oni razsekali ograjo.

Višje dež. sodišče v Gradci je z odločbo z 28. oktobra 1891, št. 10079 prvosodni odlok predručilo in tožbeno zahtevo povse odbilo glede na to, da je toženec čez parcele tožiteljev gonil celo vrsto let, sosebnost pa v letih 1890. in 1891. neovirano, mirno in javno, ne da bi tožitelja na kak način ugovarjala mu, akoprav bi za to gonjo pri navadni pazljivosti morala zvedeti in četudi, res da sicer sumna priča Šimen N. toženec pastir naravnost potrjuje, da ga je l. 1889. videla mati tožitelja Jožeta V., l. 1890. pa tožitelj France J. sam, ko je ondu gnal živino toženčevo; ker je torej smatrati, da je toženec v posesti pravice gonje, in tega položaja tudi to ne more premeniti, da se je l. 1890. odpravila vkupna pašnja, ker je takrat dogovor vršil se le glede vkupne pašnje, ne pa tudi glede gonje; konečno glede na to, da tudi to, če je toženec uže leta 1890. odstranil ograjo, ni motitev posesti, zaradi katere bi bilo moči po propisih ces. ukaza s 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. tožiti, ker je toženec s tem le vzdržal se v dose-danjem nemotenem zvrševanju pravne posesti in ker vrhu tega tožitelj France J. sam priznava, da je za to odstranitev ograje vedel, a samo znal ni, kedo jo je odstranil, v §-u 2. ces. uk. s 27. okt. 1849, št. 12 drž. zak. določeni, le od časa dosežene vednosti motenja tekoči rok 30 dnij za tožbo pa je uže davno preminol.

Na revizijski rekurz tožiteljev je najvišje sodišče z odločbo z 20. januarija 1892, št. 851 potrdilo višjesodno odločbo iz istih višjesodnih razlogov.

c) **Kdor ima naslov do posesti, ne sme, če posestnik ne privoli, sam si lastiti posesti, nego mora je preje zahtevati s tožbo.**

S tožbo de praes. 17. julija 1891, št. 3544 je L. J. tožila J. Č. a zaradi motenja v posesti gozdne parcele, oziroma njenega, v obrisu označenega dela. Trdila je, da je prodala nasprotniku iz svojega gozda 133 dreves za 405 gld.; ona sama z nasprotnikom ni ničesar dogovorila, kje bi se naj drevje sekalo. Njen mož in toženec šla sta bila najprej v gozd ter je prvi drugemu natanko izkazal oni del gozda, iz katerega je smeti vzeti drevje. Gozd deli namreč cesta v dva dela. Ko je prišla tožiteljica do gozda, bila sta si obadva uže vse ogledala ter sta uže stala na kraji. Na vprašanje tožiteljice, ali sta si sedaj dobro ogledala drevje, odgovoril je toženec, da on sedaj uže vse ve in dobro pozna drevje. Mislila je, da je njen mož drevesa izkazal v tistem delu gozda, iz katerega sta hotela uže večkrat prodati nekoliko drevja. Njen mož je res tožencu izkazal tist del gozda, ki ga je ona imela v mislih, ter bode to kot priča lahko potrdil. Nasprotnik je pa posekal drevesa po celem gozdu, tudi 54 dreves v onem delu gozda, v katerem ne bi bil smel. Motil jo je po tem takem v posesti.

Okrajno sodišče v Slovenjem Gradci je s konečnim odlokom z dne 9. novembra 1891, št. 5165 — glede na to, ker tožiteljica sama priznava, da je prodala tožencu iz svojega gozda 133 dreves za 405 gld. ter se z njim ni dogovorila, kje se naj drevje seka; ker tožiteljica ni dokazala svoje trditve, da bi bil njen mož v njenem imenu tožencu mejo, do katere naj seka v gozdu, pokazal in prepirni del gozda odločno izvzel, saj razun svojega soproga, ki je po zakonu le zavržna priča, ni navedla nobene druge priče ali sploh drugega dokaza; ker je po tem takem domnevati, da je imel toženec pravico, sekati po celem gozdu; ker pa tudi tedaj, ako bi bilo vse to res, kar tožiteljica trdi, toženčevega dejanja nikakor ne bi bilo moči smatrati za motitev posesti, katere on ni nikdar nameraval, ter bi smela tožiteljica le v redni pravdi nasprotnika tožiti, češ da je pogodbo prelomil, nikakor pa ne zaradi tega, da je baje motil njeno mirno posest; in slednjič, ker mora po § 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. ona stranka, ki propade, drugi povrniti vse stroške, — za pravo spoznalo, da se tož-

beni zahteva: J. Č. motil je tožiteljico v zadnji mirni posesti njene gozdne parcele št. 207 kat. obč. M., ker je v nje prepirnem delu označenem v priloženem obrisu, julija meseca t. l. 54 dreves zaznamoval in posekal; on za naprej ne sme nič več nikakor motiti posesti gledé prepirne zemlje in tožiteljici povrniti troške, — odbije ter mora tožiteljica povrniti tožencu troške itd.

Na pritožbo tožiteljice premenilo je višje dež. sodišče v Gradci z odločbo z dne 16. decembra 1891, št. 11.755 odlok prvega sodnika ter spoznalo po tožbi in sicer glede na to: da je bila tožiteljica gotovo v zadnji posesti cele gozdne parcele, torej tudi prepirnega dela njenega; toženec pa nikakor ni dokazal, da bi bil tožiteljčin mož M. J. njemu 133 dreves prodal tako, da bi si smel izbrati ta drevesa po celi parceli; da priča F. T. tega iz lastne vednosti ni mogla potrditi, toženec pa ni bil navedel drugih dokazov; da je toženec še po vloženi tožbi zaradi motene posesti dalje sekal, kar je na vsak način smatrati kot samovoljno dejanje; da je imel on le pravico tožiteljico primorati v izpolnitev vseh dolžnostij iz sklenjene pogodbe, nikakor pa ne pravice, proti njeni volji in še celo potem, ko mu je bila to uže prepovedala, sekati v njenem gozdu.

Na pritožbo toženčevo potrdilo je najvišje sodišče z naredbo de int. 1. marcija 1892, št. 948 višjesodni odlok glede na to: da je imel toženec le naslov tirjati posest, ne pa uže posesti same, ako bi bil tudi res drevje kupil, da ga sme izbrati po celem gozdu; dejanje toženčevo je torej bilo na vsak način samovoljno in on ni smel brez privolitve in proti volji tožiteljice zaznamovati in sekati drevja na prepirni zemlji; toženec je s svojim dejanjem po smislu § 339. obč. drž. zak. posegel v posest tožiteljčino ter storil motenje posesti; po §-u 5 ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. pa ni moči v tem postopanju razsojati, imali toženec res pravico tudi do drevja na prepirni zemlji in tako je izrek višjega deželnega sodišča v zakonu utemeljen.

Dr. J. Hrašovec.

d) **Donesek k dv. dekretu z dne 22. junija 1836, št. 145 zb. pr. zak. Ali je ustaviti eksekucijo do konca opozicijske pravde pod pogojem, da eksekut položi kavcijo za možno škodo eksekventovo ?**

Prva instanca je z odlokom z dne 21. avgusta 1887 dovolila A-u eksekucijsko dražbo posestva pod vlož. št. 130 v N., lastnega B-u, zaradi tirjatve 1200 gld. s prip. Ta dražba je bila nekolikokrat preložena in napósled določena na dan 7. januarija 1891. leta.

Dne 5. januarija 1891. l. vloži eksekut v tej stvari proti eksekventu opozicijsko tožbo in zajedno prosi, naj se dražba ustavi, dokler ne bode konec pravde.

Okrajno sodišče je potem, dražbo odloživši in zaslišavši obe stranki, zavrnilo prošnjo eksekutovo, da bi se ustavila dražba, in sicer — zategatelj, ker se izpričuje, da je eksekut sicer eksekventu plačal vsote 210 gld., 200 gld., 200 gld., 200 gld., 210 gld., 200 gld., 100 gld. in 17 gld. in 85 kr., da se pa posestva, za katero tu gre, drže eksekventu v prid tri glavnice po 1200 gld., in v predloženih pobotnicah (razun v pobotnici z dne 16. decembra 1890. l.) ni povedano, na katero izmed teh glavníc je bilo plačano, tako da glede tirjatve, zaradi katere teče eksekucija, ni tistega dokaza, katerega zahteva dv. dekret z dne 22. junija 1836, št. 145 zb. pr. zak.

Na pritožbo eksekutovo je višje dež. sodišče premenilo prvosodni odlok in dovolilo zahtevano ustavljenje eksekucijske dražbe, dokler se ne konča spor na opozicijsko tožbo, toda le pod tem pogojem, ako eksekut položi pri sodišči v 14 dneh 100 gld. za možno škodo eksekventovo, to pa — zategatelj, ker eksekvent ne prereka plačil, katera so izkazana s prilogami pri opozicijski tožbi, nego samó ugovarja, da so ta plačila spadala na vse tirjatve, držeče se posestva pod vlož. št. 130. v N. za eksekventa, a ne samo na tirjatev, zaradi katere teče eksekucija, in ker je nadalje eksekvent sam zahteval, da eksekut bodi, če bi se dražba ustavila, zavezan položiti varščino za vso škodo, njemu, eksekventu, iz te ustavljene dražbe izviraajočo, a izhaja iz tega, da bi v zakonu ne bilo utemeljeno, če bi se brezpogojno zavrnila prošnja za ustavitev eksekucije.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 1. julija 1891, št. 8104 zavrglo redno pritožbo eksekventa, s katero je hotel obnovljenja prvosodnega odloka, ugodilo izvenrednemu revizijskemu rekurzu eksekutovemu in premenilo odločbi obeh nižjih sodišč takó, da se dovoljuje ustavljenje dražbe brezpogojno, to je brez položenja varščine, iz naslednjih razlogov:

Po dv. dekretu z dne 22. junija 1836, št. 145 zb. pr. zak. naj tedaj, kedar eksekut s polnodokaznimi listinami lahko izpriča poznejšjo okolnost, katero je nasprotnik zamolčal, a je po njej eksekucijska pravica preminola, sodišče začasno ustavi eksekucijo in zasllišavši drugo stranko odloči, je li nadaljevanje eksekucije opustiti ali pa ne. Tu je eksekut z listinami, priloženimi k opozicijski tožbi, katerim pristnosti ni prerekal eksekvent in katere dokazujejo po §-u 113. obč. sod. r. proti eksekventu, izpričal, da je dne 22. novembra 1890. l., torej v dan, ko je bila podana prošnja za preložitev dražbe, tirjatev eksekventovo iz odloka z dne 24. decembra 1886, št. 40898, znašajočo 1200 gld. z obrestmi in troški popolnem poplačal, da celó preplačal za 57 gld. 9 kr. V takih razmerah in glede na § 1416 obč. drž. zak. ni moči eksekventovih, v incidenčnem sporu navedenih, toda neizpričanih ugovorov nikakor rešiti tu, nego šele v sporu na opozicijsko tožbo. Potem pa dv. dekret z dne 22. junija 1836, št. 145 zb. pr. zak. ne zahteva, da bi moral eksekut dati varnost, odnosno založiti varščino za možno škodo eksekventovo, in torej je prošnja eksekutova za ustavljenje dražbe po navedenem dv. dekretu upravičena.

e) Je li sovaruh odgovoren za troške, narasle v pravdi, ki se je vršila na njegovo prigovarjanje?

Mestno del. okr. sodišče v Celji je z razsodbo z dne 30. oktobra 1891, št. 15916 v pravdni reči Frančiške T. proti Valentinu D. zaradi 198 gld. 8 $\frac{1}{2}$ kr. spoznalo za pravo: Tožbena zahteva, da mora toženec tožiteljici plačati povzročene škode 198 gld. 8 $\frac{1}{2}$ kr., ker se je on tožbi zakoncev Janeza in Cecilije Kovač zaradi 130 gld. ustavljal, pravdo ž njima nadaljeval ter tudi sam obljubil, da je on porok za vse troške, dalje 5% obresti od tožbe in vse pravnne troške v 14. dneh — se odbije ter mora tožiteljica tožencu plačati troške.

Razlogi.

Kakor dokazujejo akti, bil je toženec sovaruh tožiteljice, varuhinja bila je njena mati Katarina T. Kot sovaruh moral se je toženec po smislu §§-a 212. in 213. obč. drž. zak. potegovati za blagor nedoletne tožiteljice, moral je varuhinjo s svojim svetom podpirati, važne pogoške odpravljati in sodelovati pri opravih, za katera je treba privoljenja nadvarstvenega oblastva. Ako je te dolžnosti izpolnil, je po § 214. obč. drž. zak. prost vsake druge odgovornosti. Ako je toženec res tožiteljici, oziroma varuhinji svetoval, da se naj ne udá tožbi zakoncev Kovačevih zaradi 130 gld. csc., nego pravdo nadaljuje, ako je dalje kot sovaruh tudi sodeloval v pravdi, v kateri je tožiteljici v prvi vrsti zastopala njeno mater kot varuhinja, in ako je res tudi od tožiteljev ponujano poravnavo odklonil, — vse to še nikakor ne vstanovlja osebne njegove odgovornosti za škodo, ki je nastala tožiteljici, ker je ta pravdo izgubila ter je morala razun itak dolžnih 130 gld. plačati še svoje lastne troške in troške nasprotnikovega zastopnika. Omeniti je dalje še to, da se je pravda vršila pred c. kr. okrajnim sodiščem v Celji kot nadvarstvenim oblastvom in da je le-tó v prvi instanci celó zavrnilo tožbo zakoncev Kovačevih. Da bi bil torej toženec nalašč, iz neopravičene malomarnosti in nevednosti tožiteljici povzročil kako škodo, ni res ter iz tega naslova toženec ni primoran plačati zahtevane odškodnine. — Tožiteljica trdi pa dalje, da je toženec obljubil, dobro stati za vse troške. Če je tudi res toženec nedoletni tožiteljici to pri neki priliki obljubil, vender ta izjava ni bila pravnoveljavna zaradi tega ne, ker je bila dolžnost matere in varuhinje, ravnati se po naročilu in nasvetu nadvarstvenega oblastva, ako je dvomila o tem, kaj jej je storiti, ne pa se zanašati na mnenje preprostega kmetovalca. Izrek o troških je utemeljen v določbah zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak.

Na tožiteljčino pritožbo je potrdilo višje dež. sodišče v Gradci z razsodbo z 31. decembra 1891, št. 11506 izrek prvega sodnika iz naslednjih razlogov:

Prvi sodnik se je opravičeno skliceval na določbe §§ 212., 213. in 214. obč. drž. zak. Prezirati ne gre, da se je pravda vršila pred nadvarstvenim oblastvom, da je bila pogodba, na podlogi katere sta tožila zakonca Kovačeva denašnja tožiteljico Franciško T. zaradi

130 gld., res nejasna, da sta bila onega mnenja, katero je imel toženec o stvari, tudi zastopnik Frančiške T., ki je bil pooblaščen od varuhinje in sovaruha, in celó prvi sodnik sam. V tem pogledu je tožbena zahteva brez pravne podloge. — Ako bi bil toženec tudi kedaj izjavil, da ne bodeta tožitelja zakonca Kovačeva s tožbo ničesar dosegla, da je on porok za to, ali pa, kakor je potrdila priča Franc G., da on za vse dobro stoji, vender tudi v teh izjavah ni videti pravnoveljavne obljube v tem smislu, da bi moral toženec res povrniti vse troške. Take izjave uže zaradi tega niso odločilno važne, ker bi bila morala mati in varuhinja vprašati sodnika, oziroma nadvarstveno oblastvo in se ravnati po tem svētu, ne pa samo po mnenji neučenega preprostega človeka.

Dr. J. Hrašovec.

Iz upravne prakse.

a) Kako je kolekovati posestne pole, ki se dobivajo pri c. kr. davčnih uradih?

Ker je c. kr. davčni urad v Šm. pri J. vedno zahteval kolka za 1 gld. na vsaki posestni poli, katero je potrdil kot strinjajočo se s katastrom, pritožila se je M. S. ter prosila, naj se jej povrne kolek za 50 kr.

C. kr. finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru in c. kr. finančno deželno ravnateljstvo v Gradci odbilo je pritožbo z odlokom z dne 31. marcija 1891, št. 4920 in z dne 21. julija 1891 št. 10192, ker po jasni določbi tar. st. 2 lit. f. zakona z dne 13. decembra 1862 št. 89 drž. zak, kolekovati je s kolkom za 1 gld. prepise in izpiske iz zapisnikov o razmerjenji ako se izdadó uradnim pôtem ali z uradnim poroštvom in ako njih normalni obseg prekorači velikost 1750 □ *cm* (min. uk. s 26. majnika 1875 št. 83 drž. zak.)

V pritožbi zoper oba odloka navedlo se je, da obseg navadnih tiskanih posestnih pol ne prekorači velikosti 1750 □ *cm* in da se bode prihodnjic odrezal oni del pole, ki sega čez črte in na katerem se nič ne zapiše itd.

C. kr. finančno ministerstvo je z odločbo z dne 11. decembra 1891, št. 34434 ukrenilo nastopno:

»Prepisi in izpiski iz zapisnikov o razmerjenji spadajo glede kolekovanja pod določbo tar. st. 2, lit. f. zakona z dne 13. decembra 1862 št. 89 dr. zak., ako se strankam na pismeno ali pa le ustno prošnjo izdadó kot uradni ali pod uradnim poroštvom. Ker se pa davčni uradi poslužujejo za navedene prepise in izpiske uradno tiskanih obrazcev, kateri ne presegajo normalnega obsega 1750 □*cm* (minist. ukaz z dne 26. majnika 1875, št. 83 dr. zakon.), je le tedaj uporabljati dvojni kolek (§ 2 predgovora k spremenjenemu tarifu zakona z dne 13. decembra 1862, št. 89 dr. zak.), ako prostor, katerega izpolni izpisek, prekorači zakoniti obseg 1750 kvadratnih centimetrov. Po zvršenih pozvedbah to ni pri dotični poli, nego popisani prostor je manjši od navedenega obsega, zato se dovoli povrnitev kolka pr. 50 kr., ki se je odveč porabil na posestni poli št. 43 kat. obč. P. dne 16. marcija 1891 ter se nalaga c. kr. davčnemu uradu v Šm., da povrne znesek 50 kr. v podobi kolka in to povrnitev zabeleži na navedeni posestni poli«. —

V. K.

6) Dokler ni sodniške razsodbe, ki izreče neveljavnost kakega pravnega opravila, tako dolgo je za dolžnost plačevanja pristojbine brez pomena, ima li listina za „vtoževanje“ potrebno obliko ali ne.

(Odločba upravnega sodišča z dne 12. januarija 1892, št. 126).

Razlogi.

Zakonitost ministerske odločbe izpodbija se s tem, da gre tu le za pravno opravilo, ki je po zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76 dr. zak. le veljavno v obliki notarskega akta, da se takšen akt v le-tem slučaju ni sestavil, da torej to opravilo, ker neveljavno, ne more podvrženo biti pristojbinski dolžnosti.

Listina, sestavljena povodom ženitve zakonskih A in B in podpisana od obestranskih očetov ter poročencev, obsega ženitno pogodbo, a tudi daritne pogodbe brez dejanske izročitve. Po smislu zakona z dne 25. julija 1871, dr. zak., št. 76. je veljavnost takih pogodeb zavisna od oblike notarskega akta. Ugovor, katerega iz le-tega zakona zajema pritožba, pa ne more povzročiti, da se ne zahteva pristojbina po tar. st. 42. in 91. zakona z dne 13. decembra 1862, št. 89 dr. zak., ker je za to po smislu §-a 1. A, št. 3

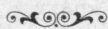
prist. zak. brez pomena, ima li listina materijalnih in formalnih, v uitoževanje potrebnih pogojev ali ne, in to toliko časa, da ne izreče sodišče pravnega opravila neveljavnim.

Davčna uprava ne more biti zavezana, da bi pretehtala, je li eksistentna neveljavnost ali ne, nego dolžnost stranke je, dokazati s pravomočno sodno odločbo, da je bilo dotično opravilo od začetka ničevo.

Zaradi vsega tega upravno sodišče ni moglo v izpodbijani odločbi videti nič zakonu protivnega.

Opomnja. Ta odločba se mi vidi nepravilna. § 1. A, št. 3 prist. zak. določuje, da je pristojbini podvržena tista listina, ki se je sestavila ob opravih, v št. 1 in 2 tega §-a omenjenih, da služi proti izdavitelju ali pooblastitelju v dokaz: »Die Urkunde mag mit den zur Beweiskraft erforderlichen Förmlichkeiten versehen sein oder nicht.« To bode n. pr. veljalo, če zadolžnice nista podpisali dve priči (glej Budwinski št. 6279). Opravilo samo je torej lahko veljavno, in se lahko dokaže po drugih dokazilih n. pr. glavni prisegi, — a le v dokaz sestavljena listina ima napake, ker ne obsega vsega, česar zahteva zakon od nje. Zgoraj omenjeni zakon z leta 1871. pa pravi, da je veljavnost tam naštetih pravnih opravil zavisna od sestave notarskega akta. Predno torej ni notarskega akta, ni stopilo dotično opravilo v življenje. Ono ni na svetu in ne more biti podvrženo pristojbinski dolžnosti, ker piše § 1 lit. A loco cit., da je le tisto pravno opravilo pristojbini podvrženo: »durch welches nach den bürgerlichen Gesetzen Rechte begründet etc. werden«, v to pa uprav notarskega spisa manka. Zahtevati pa razsodbe, izrekajoče ničevnost dotičnega opravila, katerega tudi brez razsodbe uže po zakonu ni smeti šteti med bitja, to je, rahlo rečeno, nepravilno.

Dr. Supan.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1892.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Za letošnji društveni izlet, ki bode dne 18. t. m. v Laški trg, oglasilo se je dosedaj 55 udeležencev. V Celji je poseben odbor (odvetniki gg. dr. Babnik, dr. Hrašovec in dr. Vrečko), kateri blagovoljno pripravlja potrebno in razpošilja vabila

po Spodnjem Štajerji. Po dnevnem redu izletovem bode dopoludne društveno zborovanje, za katero so predavanja oglasili gg. dr. Ferjančič iz Ljubljane, dr. Hrašovec iz Celja in dr. Brumen iz Ptuja. Po zborovanji bode banket v hotelu Horjakovem. Na veselo svidenje!

— (Osobne vesti.) Imenovani so: višjesodni svetnik v Trstu K. Dalla Torre dvornim svetnikom pri najvišjem sodišči; višjesodni svetnik dr. P. Monti predsednikom deželnega sodišča v Trstu; okr. sod. pristav v Tolminu dr. H. Krammer in okr. sod. pristav v Buzetu H. Pederzolli sodnima pristavoma pri dež. sodišči v Trstu; okr. sod. pristav v Ormoži dr. E. Bayer sodnim pristavom pri okrožnem sodišči v Celji; avskultant A. Laneve okr. sod. pristavom v Buzetu; avskultant dr. A. Perisić okr. sod. pristavom v Tolminu; avskultant K. Regula okr. sod. pristavom v Ormoži; avskultant F. Kness okr. sod. pristavom v Kozjem. — Premeščeni so: okr. sod. pristav I. Petrovič od Št. Lenarta v Maribor k sodišču na desnem bregu Drave; okr. sod. pristav I. Cizej iz Idrije k Št. Lenartu; okr. sod. pristav A. Dekleva iz Kozjega v Maribor k sodišču na levem bregu Drave; okr. sod. pristav dr. J. pl. Ducar iz Rogatca na Vransko; okr. sod. pristav J. Stepischnegg v Rogatec.

— (Odvetniška zbornica kranjska) imela je dne 10. t. m. izvenredni občni zbor. Graški odvetniški klub je bil namreč marcija meseca t. l. sestavil spomenico, katera se bavi z denašnjim stanjem odvetništva, sosebno s hudo konkurencijo, katero provzročajo zakotni pisarji. Spomenica tudi popisuje težave, katere so nastale vsemu odvetniškemu stanu po tem, ko je z zakonom iz l. 1868. odpravljen „*numerus clausus*“. Nasvetujejo se sredstva, zlasti ostri zakoni proti zakotnim pisarjem in predlaga se, znova uvesti „omejeno število“. Dne 20. majnika t. l. odobrila je Graška odvetniška zbornica to spomenico z vsemi glasovi proti dvema, ob enem pa je tudi sklenila, doposlati jo vsem drugim odvetniškim zbornicam, da jo pretehtajo in se pridružijo izrečenim zahtevam. Kranjska zbornica se je na rečenem izvanrednem zboru bistveno izrekla za „*numerus clausus*“, toda s tem pridržkom, da ne bode veljal za tiste kandidate, kateri bodo uže v praksi tedaj, ko zadobi zaželeni zakon pravno moč. Tudi zoper zakotne pisarje i. t. d. želi kranjska zbornica izdatnih sredstev.

— (Shod nemških pravnikov,) ki je bil določen na 8., 9. in 10. dan t. m. v Gradci, je mestni odbor Graški prepovedal, ker bi gostje prišli iz krajev, koder sedaj kolera razsaja, in ker ni vredno, da bi se zaradi 47 gostov — samo toliko se jih je namreč k shodu prijavilo — mesto izpostavljalo nevarnosti. Shod je torej odložen.

— (Shod notarjev v Leobenu.) Dne 14. m. m. bila je letna skupščina „avstrijskega notarskega društva“ za oddelek štajerski, koroški in kranjski. Na dnevnem redu je bilo letno društveno poročilo in druga posvetovanja. Glede zokonovega načrta o pripravah za sodniško službo in o sodniškem izpitu se je poudarjalo, da ta načrt bistveno otežuje vstop v državno sodno službo, ker postavlja triletno dobo za pripravljalo službo

in hoče sodniški izpit razširiti tudi na nejuristične strokovne znanosti; to tudi na notarijat neugodno vpliva, ker bi bilo skrbeti za jednoten državni justični izpit, a če bi se odobrila načela te vladne predloge, potem bi tudi notarski kandidatje imeli nepotrebne studije. Skupščina je sklenila, da soglaša z dopolnilnimi nasveti centralne deputacije „avstrijskega notarskega društva“, katera zahteva, naj se uvede jednoten justični izpit in jednaka pripravljalna služba za vse justične službe. Razprava je tudi bila o vplivu in pomenu zakonovega načrta, po katerem je premeniti nekatere določbe o kompetenci v varuških, skrbniških in zapuščinskih rečeh. Naglašalo se je, da bi bilo treba vse varuške in zapuščinske reči obligatorno dodeliti notarjem, potem izdati primerno, ceneno in jasno pristojbinsko tarifo za notarska uradna dela, in tako bi se konečno, in to je nujno, doseglo, da bi zakonodavstvo popolnem preustrojilo zapuščinstvo in varuštvo in bi se notarska služba organsko spojila z justično službo. Ta smisel je imel tudi sklep skupščine. Poročalo se je tudi o nasledkih zakona, s katerim se deloma odpravlja prisilna legalizacija, in povedalo, da občinstvo tega zakona skoro nič ne upotreblja; da prihaja po starem v notarske pisarne in tudi izrecno zahteva legalizacije, kedar se mu razjasni novi zakon. Glede teženja, da bi notarski kandidatje bili po zakonu korporativno uvrščeni v notarski stan, se je storil sklep, da je podpirati teženje notarskih kandidatov v prosepah stanovske zavesti in znanstvenega izobraženja. — Prihodnja letna skupščina bode dne 8. sept. 1893. l. v Celovci.

— (Iz kaznilnic.) C. kr. pravosodno ministerstvo izdalo je za l. 1888 ravnokar „Statistiko razmer v avstrijskih kaznilnicah“. V 15 moških in 6 ženskih kaznilnicah bilo je l. 1888 spravljenih 13.837 moških in 2083 ženskih, za 393 menj, nego l. 1887. Država je zanje potrošila 2,549.541 gld. Zaslužilo se je leta 1888. po možkih kaznilnicah vsega vkupe 497.670 gld., a po ženskih 18.515 gld. Državi je pripadlo 366.719 gld., kaznjencem pa 141.843 gld. Največ zločincev je bilo v dobi od 20 do 30 let. Po narodnosti so bili moški s 46,9% Nemci, 46,5% Slovani, 0,9% Madjari, 2,9% Italijani, in 2,8% druge narodnosti; ženske pa so bile s 63,7% Slovanke, 34,8% Nemke, 1% Italijanke, 0,5% Madjarke. Glede deliktov bilo je 270 hudodelnikov zoper državo (med njimi 13 žensk), 1041 hudodelnikov zoper varnost življenja (154 žensk), 3163 hudodelnikov zoper lastnino (424 žensk), 299 hudodelnikov zoper nravnost (4 ženske) in 34 kaznjencev zaradi drugih hudodelstev. Umrlo je 12,9% moških, 16,4% ženskih. Prihranjenega zaslužka je bilo po moških kaznilnicah med 5.17 gld. (Stanislav) in 35.41 gld. (Gradiška), po ženskih med 14.21 gld. (Schwaz) in 39.90 gld. (Begunje) pri glavi in na leto.

„Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 8 na Bregu; upravništvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

